De TIJD

Het brandende Europees huis is een kampvuur

Franky Van Hamme 05-11-2011 Pag. 23

Het brandende Europees huis is een kampvuur

Britten en Amerikanen hebben met de eurocrisis een goede afleiding voor hun eigen problemen.

Eind september noemde de Britse minister van Buitenlandse Zaken William Hague de eurozone 'een brandend huis zonder uitgangen'. Was dat geen majeur diplomatiek incident? Eind augustus stelde de voormalige baas van de Federal Reserve Alan Greenspan ook al dat de euro aan het desintegreren is. Dat de eurozone structurele problemen heeft, daar twijfelt vandaag niemand nog aan. Maar dat het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten in deze economische crisis met een grote hardnekkigheid de aandacht afleiden richting eurozone, kan blijkbaar wel ongestraft. Daar ligt een Anglo-Amerikaanse geo-economische strategie aan ten grondslag. Bovendien is de Britse en de Amerikaanse positie veel zwakker dan algemeen wordt aangenomen.

Het belangrijkste financiële centrum van Europa ligt niet in de eurozone, maar op Angelsaksisch territorium: Londen. De financiële markten hebben bovendien een nadrukkelijke Anglo-Amerikaanse bias. De belangrijkste zakenbanken, de gatekeepers van de markten, zijn van Anglo-Amerikaanse snit. Sommige zijn nog altijd onafhankelijke partijen zoals Goldman Sachs of Morgan Stanley. Andere zijn onderdeel van een bankenconglomeraat zoals JPMorgan en Citigroup. Ratingagentschappen zijn Anglo-Amerikaanse bedrijven zoals S&P en Moody's. Zelfs de nieuwszenders voor de handelaren en beleggers, Bloomberg en Reuters, zijn respectievelijk Amerikaans en Brits.

Amerikanen en Britten hebben dus nogal een voordeel, zowel inzake speculeren en beleggen als in het voorzien van informatie en marktanalyses. Het spaargeld van België, Nederland en Duitsland komt deels terecht in Londen en de VS, van waaruit het geherinvesteerd wordt. Een bekend fenomeen bij beleggers is evenwel de 'home bias'. Doet dit zich ook niet voor bij wie analyses maakt? Tegelijk is er verwevenheid tussen de politiek en de financiële wereld. Hagues uitspraak toont aan hoe financiële sectorbelangen kunnen samenlopen met de Britse geopolitieke en geo-economische doelstellingen. Downing Street en het Foreign Office zijn altijd koele eurominnaars geweest. Al beseft men dat het economisch overleven van het continent ook essentieel is voor de Britse economie, het verzwakken van concurrenten kan voor de afkalvende machtspositie van Londen een steuntje in de rug zijn.

rekeningtekorten

In de VS en het VK valt aanhoudend budgettair wanbeleid (veruitwendigd in grote overheidstekorten) samen met chronische lopende rekeningtekorten. Ook is er geen economische groei meer. De Federal Reserve en de Bank of England gingen de problemen te lijf door kwantitatieve verruiming (de geldpers). Dat laten beleggers en ratingagentschappen onbestraft, met uitzondering van de recente Amerikaanse ratingverlaging door S&P. Tegelijk worden minder op grote voet levende landen zoals België, Frankrijk en Italië vanuit Londen onder vuur genomen. Neem het advies op 20 september van Londense Citigroup-analisten om Belgische staatsobligaties te verkopen: 'De financiële toestand in België is 'heating up'. België zou wel eens het volgende euroland kunnen zijn dat in de financiële vuurlijn komt.' Recent verlaagde Moody's de vooruitzichten voor België al naar 'negatief', wat op termijn een ratingverlaging kan inhouden.

dienstverlening

Het is opmerkelijk dat het belangrijkste financiële centrum van Europa nog altijd in Londen ligt. Ten eerste vervult het VK nog nauwelijks een rol in de internationale handel van goederen, in tegenstelling tot de continentaal-Noord-Europese landen. Het VK lijkt slechts gedreven door dienstverlening die ook weer samenhangt met haar omvangrijke financiële sector. Ten tweede genereert het VK zelf geen duidelijk kapitaalsurplus, zie haar genoemde lopende rekeningtekort. Spaaroverschotten zijn in Europa juist wel te vinden bij de continentaal-Noord-Europese landen. Tot slot is de Britse status als Europese mogendheid al lang geleden verloren gegaan en inzake bbp per hoofd is het VK slechts een middenmoter in Europa. Ondanks die structurele zwakheden trekt de Britse regering toch alle registers open om de eurozone ter discussie te stellen.

Wat leert ons dat? Dat onze politici en bedrijfsleiders onze structurele tekortkomingen moeten relativeren en beseffen dat de Europese economieën te maken hebben met financiële markten die op Anglo-Amerikaanse toonhoogte zijn gestemd. Voorts dat het gevaarlijk is in tijden van crisis de problemen op anderen af te wentelen. En tot slot moet de eurozone zich politiek beraden om een strategie te ontwikkelen om de continentaal-Noord-Europese spaaroverschotten ten voordele van zichzelf te gebruiken. Idealiter zou het financiële centrum van Europa beter naar continentaal Noord-Europa verhuizen. Zolang Londen die rol vervult, blijft de eurozone het lijdend voorwerp van Anglo-Amerikaanse geo-economische druk.

De eurozone heeft een eigen geo-economische en geofinanciële strategie nodig. Tegelijk mag het naoorlogse contract van het samengaan van economische welvaart met vrede en veiligheid geenszins doorbroken worden. In deze woelige tijden moet continentaal Europa die les uit het verleden opnieuw verkondigen. Om die redenen had Hague dus ongelijk. Het zou wel eens kunnen dat grote delen van continentaal Europa er aanzienlijk beter voorstaan dan iedereen vandaag denkt. Of, hoe het brandende huis eigenlijk een kampvuur is.

David Criekemans

n Doceert Belgisch en vergelijkend buitenlands beleid aan de Universiteit Antwerpen en geopolitiek aan het International Centre for Geopolitical Studies in Genève.

n Coauteur is Erwin Langewis (Amsterdam), werkzaam als econoom op de financiële markten.

Britse status als Europese mogendheid al lang geleden verloren gegaan.

© 2011 Mediafin